

practical», «communicative-preventive» to their indicators and levels: creative (higher), active (high), normative (average).

To analyze the development of the legal competence of medical specialists in postgraduate education, an authorial qualimetric model for assessing the development of this competence was developed according to all criteria and an assessment was made according to it. Completing the analysis of the existing level of legal competence of medical professionals in the field of postgraduate education can establish normative level of development across all criteria. It was found out that the current system of development of legal competence of medical industry specialists in postgraduate education should be improved. Prospective directions of the further work are determined, namely, to enhance the development of competence and in light of the experimental data next step will be the development of modern structural and functional model of development of legal competence of specialists in the field of medical postgraduate education.

Key words: legal competence, the healthcare industry experts, postgraduate education.

Стаття надійшла до редакції 04.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.14

І. Г. Шевирьова

ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕДІА-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

XXI століття характеризується бурхливим розвитком інформаційних технологій, які невинно впроваджуються в життя кожної людини. Найбільш доступними джерелами інформації на сьогодні є Інтернет, мобільна телефонія, інтерактивне радіо, телебачення, які зачіпають усі суспільні інститути. Не виключенням стає й освіта в Україні, яка безпосередньо пов'язана з розвитком медіа.

Застосування медіа в освітньому процесі постійно набуває значущості, в певних інформаційних умовах кожен учасник розуміє необхідність спрямовувати власні зусилля на розвиток інтелектуального потенціалу, удосконалення практичних особистісних якостей, активне сприйняття інформаційної глобалізації. Інформатизація освіти, в першу чергу, спрямовується на удосконалення форм, методів й прийомів навчання. Слід також зазначити, що інформатизація освіти надає можливість вирішувати проблеми освіти на найвищому рівні з урахуванням світових вимог. Л. Зазнобіна підкреслює, що «проблема підготовки молодого покоління до життя в епоху інформаційного

«вибуху», інформаційних технологій, зростання ролі інформації, як економічної категорії, не актуалізується в контексті шкільної освіти, випускник школи виявляється не готовим до інтеграції у світовий інформаційний простір» [1, с. 5]. Тому, одним з провідних задач вищих навчальних закладів, є підготовка фахівця, який зможе навчити учнів початкових класів грамотно та адекватно аналізувати, сприймати інформацію, отриману з медіа. З іншого боку, по завершенню навчання учні повинні бути сучасною особистістю з новими, більш компетентними поглядами на медіа-ресурси.

Формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи у сучасному інформаційному просторі стає предметом дослідження багатьох зарубіжних науковців, а саме: Б. Іскаков, Р. К'юбі, Н. Коновалова, О. Кутькіна, О. Федоров, А. Хіппель та ін.

В Україні увага до проблеми формування медіа-компетентності майбутніх фахівців початкової школи розвивається ще досить повільно, але вже стала предметом дослідження Д. Афанасьєва, В. Гаврильченко, Л. Найдьонової, С. Шумаєвої та ін. українських дослідників. Зазначимо, що сьогодні проблема формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкових класів потребує ґрунтовного вивчення з практичної точки зору, адже розвідки в цьому напрямку мають доволі фрагментарний характер.

Отже, метою статті є характеристика змістовних характеристик медіа-компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Категорія «медіа-компетентність» ще не має сталого визначення в сучасній науці, різні вчені по-різному бачать її змістовне наповнення. Так, за визначенням української дослідниці А. Сулім, медіа-компетентність – це багатовимірний аспект медіа-освіти, що потребує широкої перспективи. Для того, щоб сформувати медіа-компетентність необхідно засвоїти певні знання, а саме: що таке інформація, комунікація, текст та інші аспекти сутності медіа, тобто це буде першим етапом та підґрунтям для оволодіння необхідними навичками для роботи з медіа [2]. Як бачимо, для оволодіння медіа-компетентністю, особистість повинна пройти освітній шлях, дотримуючись певних правил, норм та принципів. Без знань, умінь не можна казати про сформовану медіа-компетентність, яка є складовою медіа-освіти. З огляду на це, медіа-освіта не може бути націлена тільки на навчання та виховання молодших школярів, а має бути спрямована на навчання всього суспільства.

Погоджуючись з думкою науковця, відзначимо, що первинний етап на шляху оволодіння медіа-компетентністю є набуття знань, які майбутній фахівець отримує у вищому навчальному закладі, але, на нашу думку, слід додати ще й навички, сформовані під час застосування медіа.

В. Гаврильченко наголошує на тому, що для формування медіа-компетентності необхідні теоретичні та практичні навички, застосовані відповідно до медіа-діяльності. Крім того, вчений схиляється до того, що

окрім знань та вмінь, важливо прагнути до задоволення власних потреб, реалізації себе під час роботи з медіа, тобто важливим є мотиваційний компонент у складі медіа-компетентності [3].

Таким чином, слід зазначити, що медіа-компетентність вміщує достатньо великий спектр понять (правила, норми, принципи; знання, уміння, навички), оволодіння якими, стануть запорукою успішного оволодіння медіа-компетентністю.

Для формування медіа-компетентності на думку В. Шарко необхідним є:

- фундаментальна підготовка з інформатики;
- знання психолого-педагогічних наук;
- відбір змісту і форм навчання відповідно до видів інформаційної діяльності [4].

А. Марченко, підтримує думку А. Сулім, В. Гаврильченко та зазначає, що компонентами медіа-компетентності є: знання електронних сервісів, програм, що дають можливість швидко виконувати освітні та виховні задачі; створювати власні тексти, медіа-тексти, шукати, добирати, оцінювати, аналізувати інформацію, здійснювати відправлення листів через електронну пошту [5].

Кожен майбутній фахівець початкової ланки повинен бути готовий до здійснення медіа-освіти учнів. Л. Найдьонова у своїх дослідженнях говорить про індивідуальну медіа-компетентність учителя, яка, у свою чергу, характеризується наступним чином:

- здатність особи аналізувати та передавати інформацію;
- кожен викладач повинен мати індивідуальні підходи до розв'язання освітніх задач у сфері медіа.

При характеристиці індивідуальної компетентності Л. Найдьонова виділяє такі компоненти:

- технічний компонент – пов'язаний з використанням медіа;
- когнітивний компонент (критичне розуміння) – відносини між індивідом і змістом інформації;
- комунікативний – здатність спілкування за допомогою медіа (пов'язаний як з технічним так і з когнітивними компонентами) [6].

Так, погоджуючись з думкою Л. Найдьонової, слід виокремити суб'єктивні знання особистості, відношення та уміння, що становлять загальну тенденцію для розвитку медіа-компетентності. Іншими словами, формування медіа-компетентності відбувається шляхом оволодіння, вдосконалення власно-індивідуальних якостей особистості з метою ефективного використання медіа.

Аналогічну позицію займає Г. Онкович, яка наголошує на особистісних компетенціях, які є запорукою успішного оволодіння медіа-компетентністю (розвиток критичного мислення; стрімке прагнення до самоосвіти з метою розуміння вимоги та задачі медіа) [7]. Вчена вважає,

що індивідуальні якості особистості також стають важливою складовою медіа-компетентністю, виступають підґрунтям для її формування.

Слід зазначити, що в процесі освітньої діяльності індивідуальні якості особистості, знання, уміння та навички, безсумнівно, повинні реалізовуватися під час практичної діяльності, тому підтримуємо позицію О. Кутькіної, яка виділяє у своїх дослідженнях принцип культуровідповідності, що, у свою чергу, означає створення відповідних умов, які допомагають реалізувати знання стосовно медіа [8]. Цей принцип, на нашу думку, є влучним, адже реалізація завдань будь-якої складності неможливе без умов, які націлюють на оволодіння певними якостями, в нашому випадку – це формування медіа-компетентності.

Проаналізувавши думки багатьох науковців (В. Гаврильченко, Л. Найдюнової, Г. Онкович, А. Сулім, О. Федорова) можна констатувати, що формування медіа-компетентності неможливе без процесу поступової цілеспрямованої освіти, яка націлена на:

- оволодіння знаннями в сфері психологічної та педагогічної наук;
- ґрунтовну підготовку з інформатики, яка виступає першочерговою дисципліною для вивчення медіа;
- практичну підготовку майбутніх фахівців для формування навичок та вмій з метою якісного й вдалого аналізу медіа-текстів;
- створення відповідних умов для реалізації вищезазначених компонентів медіа-компетентності.

Резюмуючи сказане вище, зазначимо, що для ефективного формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи необхідно зосередитись на виконанні таких завдань:

- акцентування уваги на цілеспрямованому використанні можливостей, які надають Інтернет і традиційні ЗМІ, на виробленні уміння знаходити, аналізувати й ефективно використовувати потрібну для вирішення різноманітних життєвих завдань інформацію, враховуючи, що самостійно отримана через медіа інформація становитиме значну частину професійної компетентності майбутніх фахівців;
- закріплення інструментального розуміння медіа з одночасним акцентуванням уваги на виявленні та протидії інформаційним маніпуляціям;
- виявлення найбільш значущих правил і принципів для ефективної взаємодії з інформаційними джерелами й потоками;
- набуття уміння досліджувати вірогідність інформації, яка надходить з медіа-джерел;
- підвищення власного творчого потенціалу шляхом обговорення найбільш вузлових питань, пов'язаних з новітніми тенденціями розвитку медіа.

Окреслені завдання стануть запорукою позитивних змін в освітній діяльності й маємо підстави для очікування подальшого успішного розвитку освіти у нашій державі.

Застосування медіа у навчальних закладах може значно підвищити ефективність навчання, що, відповідно, вплине на інтелектуальний, творчий розвиток учнів. Потужним компонентом кожного фахівця в освітній та професійній діяльності є компетенції, наявність яких зробить освітньо-виховний процес більш продуктивним та цікавим, а ресурси мультимедіа стануть незамінними у самостійній підготовці учня до майбутнього медіа-активного життя.

Таким чином, для формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи необхідно оволодіти системою базових знань, умінь та навичок для того, щоб медіа-ресурси стали незамінним помічником сучасної освіти; створення відповідних умов для реалізації практичних завдань; інтеграція правил, норм, принципів, які допоможуть правильно зорієнтувати особистість до вимог медіа, що стануть запорукою для успішної реалізації освітніх задач; мотиваційний компонент та процес самоосвіти є незамінними для вдалого пошуку, аналізу, застосуванню медіа-текстів з метою адекватного сприйняття інформації та розв'язання медіа-завдань; наявність власно індивідуальних якостей особистості, які стануть гарантією того, що процес освіти перетвориться на ту рушійну силу, яка в подальшому стане незамінним супутником у світі медіа.

Список використаної літератури

- 1. Левицкая А. А.** Синтез медиаобразования и медиакритики в процессе подготовки будущих педагогов : монография / А. А. Левицкая, А. В. Федоров, Е. В. Мурюкина и др.; под общ. ред. А. А. Левицкой ; Южный федеральный университет. – Ростов-на-Дону : Изд-во Южного федерального университета, 2016. – 574 с.
- 2. Сулім А. А.** Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти [Електронний ресурс] / А. А. Сулім – Режим доступа : http://mediaeducation.ucoz.ru/_ld/9/954__2012.pdf.
- 3. Гаврильченко В.** Медіакомпетентність майбутнього вчителя музики як результат впровадження медіа-освіти [Електронний ресурс] / В. Гаврильченко Режим доступа : <http://nauka.udpu.org.ua/wpcontent/uploads/2013/04/Valentyna-Navrylchenko.pdf>.
- 4. Шарко В.** Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування / В. Шарко // Інформаційні технології в освіті. – 2012. – №13. – С. 84–90.
- 5. Волошина А. К.** Формування медіакомпетентності викладача засобами аудіовізуальних технологій [Електронний ресурс] / А. К. Волошина // Актуальні проблеми слов'янської філології. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apsf_lil/.
- 6. Найдьонова Л. А.** Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навч.-метод. посібник / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – 440 с.
- 7. Онкович А. В.** Медиаобразование: «Журналистика для всех», «предметное» или

«профессионально-ориентированное»? / А. В. Онкович // Российский журнал истории, теории и практики медиапедагогике. – 2015. – № 1. – С. 18–29. 8. Кутькина О. П. Педагогические условия формирования медиакомпетентности будущих библиотечно-информационных специалистов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. – Барнаул, 2006. – 23 с.

Шевирьова І. Г. Змістовні характеристики медіа-компетентності майбутніх учителів початкових класів

У статті розкрито змістовні характеристики медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи; висвітлені погляди зарубіжних і українських учених щодо формування медіа-компетентності як необхідної складової сучасного фахівця початкової школи. Наголошено на тому, що одним з провідних завдань вишів є підготовка фахівця, який зможе навчити учнів початкових класів грамотно та адекватно аналізувати, сприймати інформацію, отриману з медіа.

Автор пропонує розглядати зміст медіа-компетентності як інтеграцію знань, умінь, навичок, прагнення до самовдосконалення на основі позитивної мотивації до професійної діяльності.

Ключові слова: медіа-компетентність, майбутні вчителі початкової школи, медіа, складові медіа-компетентності.

Шевырева И. Г. Содержательные характеристики медиакомпетентности будущих учителей начальных классов

В статье раскрыты содержательные характеристики медиакомпетентности будущих учителей начальной школы; освещены взгляды зарубежных и украинских ученых относительно формирования медиакомпетентности как необходимой составляющей современного специалиста начальной школы. Отмечено, что одним из ведущих задач вузов является подготовка специалиста, который сможет научить учеников начальных классов грамотно и адекватно анализировать, воспринимать информацию, полученную из медиа.

Автор предлагает рассматривать содержание медиакомпетентности как интеграцию знаний, умений, навыков, стремление к самосовершенствованию на основе положительной мотивации к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: медиакомпетентность, будущие учителя начальной школы, медиа, составляющие медиакомпетентности.

Shevyreva I. Characteristics of Media Competence of Future Primary School Teachers

The article shows that the use of media in the educational process constantly gains importance in certain informational conditions, each participant understands the necessity to direct their own efforts to the development of intellectual potential, improve their practical personal

qualities, active perception of information globalization. Informatization of education, primarily directed to the improvement of forms, methods and teaching techniques. It should also be noted that Informatization of education enables to solve the problems of education at the highest level taking into account world requirements.

The article reveals the characteristics of media competence of future teachers of primary schools; - lit views of foreign and Ukrainian scientists concerning the formation of media competence as a necessary component of the modern specialist elementary school. Noted that one of the major tasks of universities is to train a specialist who can teach students of primary classes correctly and appropriately to analyze, perceive information received from the media.

The author proposes to consider the content of the media competence as the integration of knowledge, skills, commitment to self-improvement based on positive motivation for professional activity.

Key words: media competence, future teachers of elementary school, media, components of media competence.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 378.147:336.671

В. В. Яценко

ДИДАКТИЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Інформаційні системи й технології набувають дедалі більшого поширення в економічній освіті. Оскільки сучасна професійна діяльність економіста неможлива без застосування новітніх досягнень комп'ютерної техніки, то й професійна підготовка майбутніх фахівців потребує відповідного підходу (табл. 1).

Історія використання інформаційно-обчислювальної техніки в навчальному процесі налічує всього кілька десятків років, тому пошуки способів оптимального її поєднання з традиційними засобами й методами навчання знаходяться на самому початку шляху.